

بناخت

آموزش نکته به نکته و
سوالات طبقه‌بندی شده

دروس اختصاصی

ویژه دانشگاه فرهنگیان

چهارخونه

آموزش نکته به نکته و سوالات طبقه‌بندی شده

دروس اختصاصی ویژه

دانشگاه فرهنگیان

عنوان و نام پدیدآور : آموزش نکته به نکته و سوالات طبقه‌بندی شده دروس اختصاصی آزمون دانشگاه فرهنگیان / پدیدآورنده: گروه طراحان. مشخصات نشر : تهران: چهارخونه، ۱۴۰۲. شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۵-۲۱۷-۸-۸. وضعیت فهرست نویسی : فیبا. موضوع : آموزش. موضوع : آزمون‌ها -- ایران. شناسه افزوده : -- ایران -- آزمون‌ها. رده بندی کنگره : انتشارات چهارخونه. رده بندی دیویی : JQ1786. شماره کتابشناسی ملی : ۳۵۱/۰۷۶ : ۷۵۰۳۲۴۹ :

ناشر	انتشارات چهارخونه
گردآوری و تألیف	گروه طراحان
ویراستار	ویدا حجابی
صفحه آرای	محبوبه شریفی
لیتوگرافی	امیر گرافیک
چاپ و صحافی	یگانه
ناظر چاپ	فتوحی
نوبت چاپ	اول - زمستان ۱۴۰۲
شمارگان	۵۰۰ جلد
قیمت	۲۲۰۰۰۰ تومان
فروشگاه اینترنتی	www.4Khooneh.org

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است. و هرگونه نسخه برداری پیگرد قانونی دارد.

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۶۲۰۰۰۲۶ - ۶۶۹۲۷۷۹۶ - ۶۶۹۲۸۱۷۱

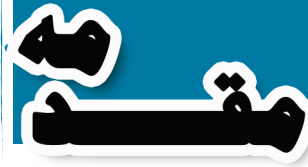
جهت دریافت کتاب از طریق پست به سایت www.4Khooneh.org مراجعه

نموده و یا با شماره تلفن ۰۲۹(۶۶۹۲۸۰۲۹) تماس حاصل فرمایید.

ISBN: 978-600-305-217-8

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۵-۲۱۷-۸

چهارخونه

امسال برای اولین بار آزمون ورود به دانشگاه فرهنگیان به صورت جداگانه برگزار می‌شود. بخشی از منابع این آزمون، همانند سال‌های قبل است و مشابه با منابع چهار گروه ریاضی و فیزیک، علوم تجربی، علوم انسانی و هنر می‌باشد. در کنار این دروس مشترک، متقاضیان ورود به دانشگاه فرهنگیان باید در آزمونی ویژه، متشکل از دو درس (۱) هوش و استعداد معلمی و (۲) تعلیم و تربیت اسلامی نیز شرکت کنند.

به رغم اینکه این دو درس پیش از این در کنکور سراسری وجود نداشتند، ولی چندین سال است که بخش‌هایی از این دروس در آزمون‌های ورودی و استخدامی آموزش و پرورش مورد سوال قرار گرفته و جزو منابع بوده‌اند.

با توجه به اینکه انتشارات چهارخونه چندین سال در این حوزه فعال بوده و کتاب‌های متعددی چاپ کرده و در اختیار داوطلبان قرار داده است، و با اتکا بر سوابق و همکاری تیم تألیف و تدوین خود اقدام به گردآوری و تنظیم این کتاب بر اساس آخرین تغییرات در جهت تأمین منابع مورد نیاز متقاضیان این حرفه نموده است.

در این کتاب منابع مورد استفاده برای این دو درس به شکلی ساده و قابل درک همراه با تست‌های متعدد در کنار پاسخ‌های تشریحی ارائه شده‌اند تا به بهترین وجه شما را در جهت آمادگی برای آزمون همراهی نمایند.

توفیق داوطلبان عزیز را در آزمون پیش رو از خداوند منان خواستاریم.

مجید ذاکر

هوش و استعداد معلمی

هیچ یک از ما همه چیز را نمی‌دانیم، بنابراین یکی از معیارهای مهم برای یک فرد موفق، توانایی یادگیری آن چیزهایی است که برای انجام شغل معلمی نیاز دارد ولی الان نمی‌داند. اینجاست که هوش با مفهوم «توانایی یادگیری و قابلیت انطباق با محیط و تفکر انتزاعی» ارزش و اهمیت خود را نمایان می‌سازد. فرد با هوش کسی است که توانایی تفکر مستدل دارد، محیط خود را می‌شناسد و می‌تواند خود را با آن منطبق سازد و با داشتن قدرت تجسم، مسائل را پیشبینی و حل می‌کند.

بسیاری از اندیشمندان، هوش را دارای اجزای مختلف می‌دانند. برای یک معلم، هوش زبانی، منطقی، تحلیلی و ریاضی و تصویری از اهمیت بالایی برخوردار هستند و دقیقاً به همین علت سوالات هوش در آزمون‌های آموزش و پرورش نیز بر همین انواع هوش متمرکز هستند. در این بحث این بخش از مفاهیم هوش تشریح شده و ساختار سوالاتی که برای سنجش آنها در آزمون استفاده می‌شود، معرفی شده‌اند و نمونه‌های بسیاری از سوالات سال‌های قبل آموزش و پرورش نیز به صورت تشریحی برای تمرین شما حل شده‌اند.

این سوالات جنبه‌ها و ابعاد مختلف هوش را مورد پرسش قرار داده‌اند و محتوایی مرتبط با موضوعات یادگیری، آموزش، روابط بین فردی و سایر ابعاد نزدیک به تعلیم و تربیت را شامل می‌شوند. ضمناً در بخشی از این بحث نیز به موضوعات پایه‌ای و اساسی آموزش پرداخته‌ایم تا ذهن شما را بیشتر با شغل معلمی آشنا نماییم.

در بخش تعلیم و تربیت اسلامی نیز دو گروه منبع معرفی شده است.

۱- کتاب‌های دین و زندگی

در مجموع چند درس از کتاب‌های دین و زندگی پایه‌های دهم و یازدهم به عنوان بخشی از منابع تعلیم و تربیت اسلامی معرفی شده است. دروس انتخاب شده عموماً به جنبه‌های رفتار اجتماعی، شخصیت انسان و احکام اصلی دین مربوط هستند.

نکته‌ای که باید توجه کنید این است که به رغم اینکه شماره دروس اعلام شده برای رشته‌های علوم انسانی با سایر رشته‌ها متفاوت است، ولی در حقیقت محتوای دروس عمدتاً بین همه رشته‌های تحصیلی یکسان است و صرفاً شماره این دروس در کتاب درسی‌شان متفاوت هستند. آن بخش کوچکی از درس که بین رشته‌ها متفاوت است، را در انتهای فصل نه (صفحه ۱۴۰) به طور مشخص قرار داده‌ایم. به غیر از این یک صفحه، همه دانش‌آموزان، باقی صفحات مبحث دین زندگی را بخوانید.

۲- مهارت‌های معلمی

کتاب مهارت‌های معلمی تألیف حجه الاسلام قرنتی است و به جنبه‌های مختلف شغل معلمی و مشخصات معلم می‌پردازد. در این کتاب صفات معلم و روش و منش او با استناد به قرآن و احادیث متعدد مورد بحث قرار گرفته است و مثال‌های بسیاری از پیامبران و امامان معصوم (ع) برای شرح و توضیح مفاهیم آورده شده است. در مطالعه این درس توجه زیادی به رابطه آیات قرآنی و احادیث با مفاهیم و مشخصات معلمی داشته باشید.

هوش و استعداد معلمی

۷	مبحث ۱: هوش و استعداد معلمی
۷	فصل ۱: سنجش هوش
۸	فصل ۲: دانش معلمی
۱۳	فصل ۳: درک مفهوم متن
۳۶	فصل ۴: استدلال و گزاره‌های منطقی
۵۱	فصل ۵: تحلیل و طبقه‌بندی متغیرها
۵۹	فصل ۶: حل مسائل عددی
۷۲	فصل ۷: هوش ریاضی - هندسه
۷۶	فصل ۸: هوش تصویری
۱۱۱	پاسخنامه:

تعلیم و تربیت اسلامی

۱۳۲	مبحث ۲: تعلیم و تربیت اسلامی (دین و زندگی)
۱۳۲	فصل ۹: دین و زندگی پایه دهم
۱۴۳	فصل ۱۰: دین و زندگی پایه یازدهم
۱۵۰	پاسخنامه:

تعلیم و تربیت اسلامی

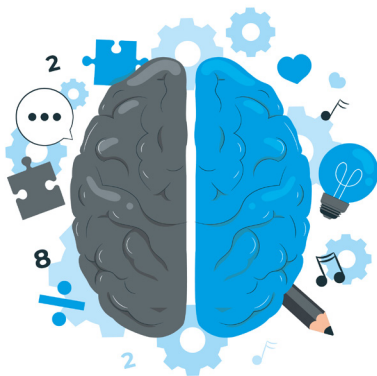
۱۵۲	مبحث ۳: تعلیم و تربیت اسلامی (مهارت‌های معلمی)
۱۵۲	فصل ۱۱: ارزش معلمی
۱۵۸	فصل ۱۲: صفات معلم
۱۷۰	فصل ۱۳: وظایف معلم
۱۸۶	پاسخنامه:

هوش چیست؟

«بیش از دو هزار سال پیش، افلاطون در کتاب «جمهوریت»، هوش را تعیین‌کننده اصلی جایگاه سیاسی و اجتماعی افراد تعریف کرد.»

اغلب افراد تصور می‌کنند معنای هوش را می‌دانند و به همین علت به سادگی صفاتی مثل باهوش، کم‌هوش، زرنگ و تنبل را در مورد سایرین و خود بکار می‌برند. ولی در واقع آنها تعریفی دقیق از هوش ندارند و اجزای تشکیل‌دهنده آن یا نحوه شکل‌گیری آن را نمی‌دانند.

واقعیت این است که در مورد هوش هیچ تعریف منسجم و واحدی که (حداقل) اکثر دانشمندان روی اتفاق نظر داشته باشند، وجود ندارد. دلیل اصلی این موضوع، انتزاعی بودن هوش است. ما هیچ واقعیت فیزیکی خارجی برای بحث در مورد هوش نداریم. حتی نمی‌دانیم دقیقاً کدام قسمت از مغز درگیر مسئله هوش است. موضوع بررسی ما، عموماً رفتارهایی از انسان است که هوشمندان به حساب می‌آوریم و آنها را نشانه‌هایی از وجود هوش می‌دانیم. با این حال، سه مشخصه در مجموعه تعاریف متعددی که از هوش ارائه شده، قابل تشخیص و اتکا است.

● توانایی سازگاری یا انطباق با محیط از طریق پاسخ به موقعیت‌های جدید و تجربه نشده (حل مسئله)

● توانایی یادگیری موضوعات مختلف بویژه انتزاعیات، سمبل‌ها و نمادها

● توانایی تفکر انتزاعی، یعنی توانایی استفاده از مفاهیم مختلف، نمادهای کلامی/عددی، اندیشه‌ها، اصول و روابط

تعاریف موجود از هوش را می‌توان به دو دسته اصلی تقسیم کرد:

دسته اول هوش را یک استعداد کلی و واحد می‌دانند؛ اما دسته دوم معتقدند انواع مختلفی از هوش وجود دارد. ما به هر دو دسته خواهیم پرداخت.

دیدگاه هوش کلی یا یگانه

دیوید وکسلر

وکسلر طرفدار نظریه هوش کلی یا واحد است. او هوش را توانایی کلی و جامع در فرد که باعث تفکر منطقی، فعالیت هدفمند و سازگاری با محیط می‌شود، تعریف کرده است. در نظر وی، هوش یک توانایی جامع است؛ یعنی مرکب از عناصر یا اجزایی است که به شکلی به هم وابسته‌اند. نشانه هوشمندی فرد آن است که می‌تواند به صورت منطقی بیان‌دیشد و اعمال برخاسته از هوش او اعمالی هدفدار هستند و توانایی هوش به فرد این امکان را می‌دهد که خود را با شرایط محیط انطباق دهد.

دیدگاه هوش چندگانه

نظریه هوش‌های چندگانه گاردنر

این نظریه، هشت نوع هوش متفاوت را شامل می‌شود: (۱) زبانی (کلامی)، (۲) موسیقایی، (۳) منطقی - ریاضی، (۴) فضایی، (۵) بدنی - جنبشی، (۶) طبیعت‌گرایانه، (۷) درک دیگران (میان فردی) و (۸) درک خود (درون فردی)

الف - مهارت زبانی: توانایی تفکر پیرامون واژه‌ها و استفاده از زبان به منظور روشن کردن مفاهیم (هنرپیشه‌ها، روزنامه‌نگاران و سخنرانان).

ب - مهارت منطقی - ریاضی: توانایی انجام عملیات ریاضی (دانشمندان، مهندسين و حسابدارها).

پ - مهارت‌های تجسمی - فضایی: توانایی دستکاری کردن اشیاء و مهارت جسمانی (جراحان، ورزشکاران و صنعتگران).

ت - مهارت‌های موسیقایی: حساس بودن نسبت به گام‌ها، آهنگ‌ها و صداها (شنوندگان دارای احساس، آهنگ‌سازان و موسیقی‌دانان).

ث- مهارت‌های درون‌فردی: توانایی درک خود (خودآگاهی) و همچنین کنترل کارکردهای بدن خویش (معلمان و حرفه‌های بهداشت روانی).

ج- مهارت‌های بین‌فردی: توانایی درک یک فرد و جهت دادن موثر به زندگی او (روان‌شناسان و روحانیون).

چ- مهارت‌های طبیعت‌گرا: توانایی مشاهده نمونه‌ها در طبیعت و فهم سیستم‌های طبیعی و سیستم‌های انسان‌ساخته (کشاورزان، گیاه‌شناسان، زیست‌شناسان و نقاشان).

دلایل سنجش هوش

فارغ از تفاوت‌هایی که در تعاریف هوش در دیدگاه‌های یگانه و چندگانه دیدیم، یک ویژگی بین همه آنها مشترک بود. اینکه؛ هوش فرایندی برای برخورد با مسائل جدید، توانایی تحلیل آنها و یافتن راه حل است. هوش شامل توانایی‌های متعددی در حوزه‌های کلامی-زبانی، منطقی، تحلیلی، تجسمی و ... می‌شود که هر آموزگاری نیازمند آنها برای موفقیت در وظایف و مسئولیت‌هایش می‌باشد.

فصل ۲: دانش معلمی

موضوع استعداد معلمی از یکسو با قابلیت‌ها و توانایی فردی و ذاتی انسان مرتبط است و از سوی دیگر نتیجه مطالعه و آگاهی فرد در زمینه یادگیری و آموزش و همچنین تمرین و رشد مهارت‌های وابسته است. از آنجا که مطالب آموزشی در این زمینه در گذشته نداشته‌اید ولی دانستن مباحث کلی و پایه‌ای آن می‌تواند برای شما راهگشا باشد، ما در اینجا با روشی ویژه وارد این مباحث می‌شویم. برای انجام این کار، مباحث را به صورت عام و ساده و قابل فهم بررسی می‌کنیم و از به کار بردن اصطلاحات پیچیده و تخصصی و نکات فنی و آکادمیک پرهیز می‌کنیم. در واقع هدف ما این است که شما با مطالب کلی و اصلی این حیطه آشنا شوید؛ معنای یادگیری را بدانید، برخی از روش‌های تدریس را بشناسید، و با روش‌های مدیریت کلاس درس آشنا شوید.

دقت کنید؛ هدف این نیست که شما عیناً جملات و مفاهیم را حفظ کنید، بلکه هدف این است که این مفاهیم را درک کنید و در تست‌های مرتبط با این موضوعات پاسخ درست را تشخیص دهید.

یادگیری

یادگیری تغییری است که نیاز به زمان دارد؛ در طی فرآیندهای مختلف به وجود می‌آید؛ باید محصول تجربه و نتیجه آن باید تغییر در رفتار انسان باشد.

بنابراین به این تعریف می‌رسیم: «یادگیری را باید فرآیند تغییرات نسبتاً پایدار در توان رفتاری فرد بر اثر تجربه دانست.» از این‌رو، یادگیری از تغییر نسبتاً دائمی در رفتار بوجود می‌آید و به طور خلاصه سه عامل را باید در آن دید:

- تابع تجربه بودن

- تغییرات نسبتاً دائمی در رفتار

- غیر قابل مشاهده بودن و استنباط از تغییر رفتار

در تعریف یادگیری از چندین واژه کلیدی استفاده می‌شود که برای درک بهتر این تعریف، ابتدا باید معنای دقیق این واژگان را بشناسیم.

۱- **مفهوم تغییر:** یادگیری، شاهد بر تغییری است که در مسیر یا طی فرآیند تجربه رخ می‌دهد. در این گزاره، تغییر منوط به تجربه شده است. بنابراین تغییراتی که در اثر رشد و بلوغ طبیعی باشند، یادگیری محسوب نمی‌شوند یا تغییراتی که در اثر حادثه یا عوامل خارجی و نامربوط به تجربه اتفاق می‌افتند، مانند مصرف دارو یا شکستن دست حادث می‌شوند نیز یادگیری نیستند.

رفتارهای شفاهی انسان‌ها شاید مهم‌ترین و اولین نشانه یادگیری باشند. در کودکی که ابتدا به غذا «هام» و پس از مدتی «ناهار» می‌گوید، نشانه‌ای از تغییر ناشی از یادگیری نمایان است.

۲- **مفهوم نسبتاً پایدار:** واژه «نسبتاً پایدار» به ماندگاری تغییرات اشاره می‌کند. تغییرات موقت در رفتار؛ مانند حالت خواب‌آلوده در اثر خستگی، در ردیف یادگیری قرار نمی‌گیرند.

۳- **مفهوم رفتار:** مجموعه اعمال و حرکات فرد را رفتار می‌نامیم. رفتارها به دو دسته آشکار (قابل مشاهده) و رفتار نهان (پنهان) تقسیم می‌شوند. رفتارهای آشکار مانند دویدن یا از روی متن خواندن است و رفتارهای نهان مانند فکر و خیال هستند. پس بسیاری از رفتارها بروز عینی ندارند و باید از طریق مشاهده رفتارهای آشکار به وجود آنها پی برد.

۴- **مفهوم توان رفتاری:** توان رفتاری به رفتار بالقوه یا قابلیت‌های رفتاری فرد اشاره می‌کند. یادگیری، فرآیندی است که در قابلیت‌های رفتاری فرد تغییر ایجاد می‌کند. نکته اینجاست که رفتارهای بالقوه، قابل مشاهده مستقیم نیستند و به همین علت است که برای درک تغییرات در این بخش از رفتارها، باید به رفتارهای آشکار فرد مراجعه نمود. بر این اساس، یادگیری پیش از تغییر رفتار اتفاق می‌افتد و نتیجه آن تغییر در رفتار بالقوه است و برای سنجش یادگیری، باید این تغییرات، قابل انتقال به رفتارهای آشکار و قابل مشاهده باشند، تا از این طریق اندازه‌گیری و ارزیابی شوند. در حیطه آموزش نیز، یادگیری درسی مانند جغرافیا، قابلیت‌هایی در رفتار بالقوه دانش‌آموز در آینده‌ای نامعلوم ایجاد می‌کند. ما برای سنجش این تغییرات از شیوه‌هایی مانند آزمون استفاده می‌کنیم تا این تغییرات را به صورت آشکار و قابل ارزیابی و اندازه‌گیری درآوریم.

۵- **مفهوم تجربه:** تجربه، همان تعامل و تأثیر و تأثر میان فرد و محیط است. استفاده از مفهوم تجربه در تعریف یادگیری بدین معنی است که تنها آن دسته از تغییرات را می‌توان یادگیری نامید که محصول تجربه یعنی تعامل فرد با محیط باشند.

مفهوم یادگیری در مدارس

در نگاهی تخصصی‌تر، یادگیری در مدارس یا مؤسسات آموزشی، به توانایی یادآوری، درک و فهم مطالب، مهارت‌های علمی، تمایل به داشتن نوع ویژه‌ای از گرایش‌ها و ارزش‌هایی که در اهداف آموزش مورد تأکید قرار گرفته‌اند، اطلاق می‌شود. البته یادگیری به طور مستمر در همه جا مانند: منزل، کارخانه، مزرعه، خیابان، بیمارستان، آزمایشگاه، مقابل صفحه تلویزیون و ... اتفاق می‌افتد. اما باید توجه داشت که همه تغییرات حاصل شده در زندگی ناشی از تجربه و تعامل نیست و بسیاری از آنها را نمی‌توان جزء مقوله یادگیری به حساب آورد. تغییراتی مانند قد، وزن، اندازه، گردش خون و تنفس یا مواردی مانند خستگی یا تغییرات تحت تأثیر دارو هیچ کدام یادگیری محسوب نمی‌شوند. «یادگیری معطوف به اعمالی است که به صورت عمد و غیر عمد بر اثر تجربه حاصل شوند و رفتارهای شفاهی و نوشتاری نخستین نشانه‌های یادگیری هستند.»

تفکر چیست؟

تفکر فرآیندی است که توسط آن یادگیری‌های گذشته دستکاری و سازمان‌دهی می‌شوند. از آنجا که یادگیری‌های گذشته ما در حافظه ذخیره شده‌اند، می‌توان تفکر را به عنوان دخل و تصرف و ایجاد تغییر در اطلاعات ذخیره شده در حافظه، تعریف کرد.

حل مسئله

حل مسئله، گسترده‌ترین نوع تفکر است و در طول تاریخ آموزش و پرورش، یکی از هدف‌های مهم آموزشی به شمار می‌آمده است.

تعریف و ویژگی‌های مسئله و حل مسئله

زمانی که یادگیرنده با موقعیتی روبه‌رو می‌شود که نمی‌تواند با استفاده از اطلاعات و مهارت‌هایی که در آن لحظه در اختیار دارد به آن موقعیت سریعاً پاسخ درست بدهد یا وقتی که هدفی دارد و هنوز راه رسیدن به آن را نیافته، می‌گوییم با یک مسئله روبه‌رو است. در نظریه گانیه، حل مسئله، یادگیری قاعده سطح بالاتر نام گرفته است. لازم به یادآوری است که در حل مسئله، یادگیری‌های قبلی فرد، به ویژه اصولی که از ترکیب آنها مسئله بوجود می‌آید، باید به طریقی تازه با هم ترکیب شوند تا منجر به حل مسئله شوند.

حل مسئله به عنوان نوعی یادگیری: فردی که مسئله‌ای را حل می‌کند که قبلاً قادر به حل آن نبوده است، در توان رفتاری او تغییراتی حاصل شده و در نتیجه یادگیری انجام گرفته است. این گونه تغییر که در رفتار یادگیرنده در اثر حل مسئله ایجاد می‌شود، خیلی پایدارتر از تغییراتی است که در اثر یادگیری‌های ساده رخ می‌دهند.

تفکر انتقادی

دانش‌آموزان نهایتاً باید بتوانند شنیده‌ها، خوانده‌ها، اندیشه‌ها و اعتقادات مختلفی را که در زندگی با آنها رو به رو می‌شوند، ارزشیابی کنند و درباره آنها تصمیمات منطقی بگیرند. این توانایی ارزنده، تفکر انتقادی یا تفکر نقادانه نام دارد.

تعریف و ویژگی‌های تفکر انتقادی: تفکر نقادانه، «توانایی و گرایش فرد برای سنجش نتایج امور و تصمیم‌گیری درباره آنها بر اساس «شواهد» و یا «ارزشیابی نتایج از راه واری منطقی و منظم مسائل، شواهد و راه‌حل‌ها» تعریف می‌شود. منظور از تفکر انتقادی، تفکر اندیشمندانه است، نه گله‌مندی یا شکایت. با توجه به این توضیحات، تفکر انتقادی مستلزم فرآیندهای عالی ذهنی و داوری بر اساس شواهد و مدارک است. تفکر انتقادی نوعی حل مسئله است، اما علاوه بر حل مسئله، دارای عناصری از توانایی‌ها، تحلیل و ارزشیابی امور نیز هست.

آفرینندگی

تعریف و ویژگی‌های آفرینندگی: برای آفرینندگی تعریف واحدی بدست نیامده است. یکی از تعاریف می‌گوید: توانایی اندیشیدن دربارهٔ امور به راه‌های تازه و غیر معمول و رسیدن به راه‌حل‌های منحصر به فرد برای مسائل، آفرینندگی است. آفرینندگی را نوعی حل مسئله می‌دانند. «یک کشف علمی بزرگ یا یک اثر هنری، مطمئناً از فعالیت حل مسئله سرچشمه می‌گیرند. این اعمال آفرینشی، مانند رفتار حل مسئله، بر مقدار زیادی دانش از قبل آموخته شده متکی هستند، چه این دانش از نوع دانش عمومی شناخته شده در علوم باشند، چه از نوع دانش خصوصی شناخته شده به وسیلهٔ شخص هنرمند. با وجود شباهت زیاد بین حل مسئله و آفرینندگی می‌توان آنها را از این لحاظ متفاوت دانست که حل مسئله فعالیت عینی‌تر از آفرینندگی است و هدف مشخص‌تری دارد.

ارتباط

صاحب‌نظران مختلف با توجه به دیدگاه‌ها و دریافت‌های خاص خود تعاریف مشخصی از ارتباط ارائه داده‌اند. بعضی آن را فن انتقال اطلاعات، افکار و رفتارهای انسانی از یک شخص به شخص دیگر تعریف کرده‌اند. گروهی، ارتباط را معرف تمام جریان‌هایی دانستند که به وسیله آن یک اندیشه می‌تواند اندیشه دیگری را تحت تأثیر قرار دهد. دانشمندان علوم اجتماعی، ارتباط را به معنی تعامل اجتماعی به کار برده و آن را منشأ فرهنگ و عامل ارتقای انسانی دانسته و فقدان آن را به معنای سکون نسبی در حیات انسان و مانع هر نوع تعالی اجتماعی ذکر کرده‌اند.

ارتباط یک رویداد مهم در زندگی اجتماعی است که در بحث تعلیم و تربیت و در فرآیند یاددهی و یادگیری، آن را به معنی اشتراک فکر و برقراری رابطه مطلوب و مؤثر بین یاد دهنده و یادگیرنده و با هدف تغییر رفتار به کار می‌بریم.

مفهوم ارتباط

محدود کردن مفهوم ارتباط به معنای انتقال یک پیام نمی‌تواند گویای مفهوم کاملی از ارتباط باشد. در جریان انتقال باید نوعی اشتراک دانش و اندیشه بین فرستنده و گیرنده پیام وجود داشته باشد تا این دو بتوانند یکدیگر را تحت تأثیر قرار دهند و تغییرات لازم را به وجود آورند. بنابراین عناصر دیگری در ارتباط باید لحاظ کرد و چنین بیان نمود: ارتباط عبارت است از فرآیند انتقال پیام از فرستنده به گیرنده و بالعکس، با استفاده از علائم و نمادهای مشترک به منظور تأثیر، کنترل و هدایت.

تعریفی که ارائه شد را می‌توان حاوی عناصر و عوامل زیر دانست:

- ۱) ارتباط یک جریان است یعنی مجموعه‌ای از اعمال تداوم‌دار که متغیر خاصی را در پی دارند.
 - ۲) در ارتباط تبادل فکر و اندیشه، احساسات و عقاید بدون استفاده از علائم امکان‌پذیر نیست.
 - ۳) این تعریف به هدف ارتباط فراتر از تأثیر و تأثر توجه دارد. زیرا آن را عامل کنترل‌کننده و هدایت‌نیز می‌داند. یعنی برای تعیین هدف تنها به تحلیل و درک پیام توجه نمی‌کند بلکه مقصود و هدف نهایی فرستنده و گیرندهٔ پیام را نیز مورد توجه قرار داده است.
- معنی چیست؟** معنی همان مقصود، مفهوم و مضمون است. معنی، ریشه در درون خود دارد و حاصل تجارب فرهنگی و زیست‌محیطی فرد در گذشته است.

ارتباط در آموزش و پرورش: وقتی در آموزش و پرورش از ارتباط معلم و شاگرد صحبت می‌کنیم در واقع هدف‌هایی را همچون شناخت، انتقال، تأثیر، کنترل و هدایت در ذهن داریم. به عبارت دیگر مجموعه فرآیند آموزشی تلاشی است در جهت تغییر شرایط یادگیری و تحت تأثیر قرار دادن و کنترل فکر و رفتار دانش‌آموزان، شرایطی که براساس شناخت، تمایلات و توانایی مخاطبان فراهم شده و منجر به هدایت آنان می‌شود.

سبک‌های ادارهٔ کلاس

تعریف ادارهٔ کلاس درس: استفاده از فنون ایجاد و حفظ یک محیط سالم و خالی از مشکلات رفتاری و همچنین اقداماتی که معلم برای ایجاد و حفظ یک محیط یادگیری سازنده به کار می‌گیرد، ادارهٔ کلاس به حساب می‌آید. در کنار این تعریف، برقراری (حفظ) انضباط مطرح است و اقداماتی که به منظور جلوگیری از وقوع رفتارهای مشکل‌آفرین انجام می‌شود.

کلاس درس، از نوع معلم-محور یا یادگیرنده-محور، توسط معلم رهبری می‌شود. این رهبری دارای سبک‌های مختلفی است.

سبک اقتدارگرایانه: موفق‌ترین سبک مدیریت در همه گروه‌های اجتماعی، از جمله خانواده و کلاس درس، سبک اقتدارگرایانه یا دموکراسی